

فصلنامه علمی- پژوهشی رهپایان

سال دوازدهم، شماره ۴۴، پاییز ۱۳۹۷
صفحه ۳ تا ۲۶

ضرورت تغییر در سبک زندگی جهت تحقق اقتصاد مقاومتی و پیاده‌سازی مدیریت جهادی در جامعه اسلامی

زهرا قاسمی / گروه علوم سیاسی، واحد شهرضا، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرضا، ایران، دانشجوی دکتری
z.ghasemi1986@yahoo.com

عبدالامیر جرفی / استادیار گروه علوم سیاسی، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران (استاد
راهنما و نویسنده مسئول) amirjorfi@gmail.com

حمید محمودیان / دانشیار گروه معارف اسلامی، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران
(استاد مشاور) hmahmoudian2@gmail.com

چکیده

مقاله حاضر با هدف بررسی تأثیر سبک زندگی اسلامی-ایرانی با اقتصاد مقاومتی و مدل مفهومی آن جهت زندگی مطلوب اجتماعی انجام شده است. جامعه مورد مطالعه تمام اساتید تمام‌وقت علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شیراز می‌باشد، که از میان آنان ۲۵۰ نفر انتخاب شدند و براساس فرمول کوکران تعداد ۱۵۲ نفر روش نمونه‌گیری تصادفی ساده مورد مطالعه قرار گرفتند. ابزار گردآوری اطلاعات، پرسشنامه است که سنجش بررسی تأثیر سبک زندگی اسلامی ایرانی با روایی مناسب و پایایی آلفای کرونباخ محاسبه شده ۰/۸۵ می‌باشد. داده‌های بدست آمده حاصل از پرسشنامه با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS، در دو سطح تجزیه و تحلیل شده است. نتایج پژوهش نشان داد که میان سبک زندگی اسلامی ایرانی با الگوی فرهنگ اقتصاد مقاومتی و ساختن زندگی مطلوب اجتماعی رابطه مستقیم و مثبتی وجود دارد. ترویج این الگو می‌تواند زمینه‌های لازم را برای رشد انسان در زندگی فردی و جمعی جهت دستیابی به حیات طیبه و سعادت اخروی فراهم سازد.

کلیدواژه: سبک زندگی اسلامی ایرانی، اقتصاد مقاومتی، اقتصاد اسلامی، زندگی مطلوب اجتماعی.

تاریخ تأیید ۱۳۹۷/۰۷/۳۰

تاریخ دریافت ۱۳۹۷/۰۶/۲۵

این مقاله برگرفته از تز دکتری خانم قاسمی می‌باشد.

مقدمه

هر جامعه برای شکل‌گیری و رشد اجتماعی، نیازمند بهره‌مندی از الگوهای متعدد رفتاری و کنشی در سطوح گوناگون است. این الگو در جامعه کنونی ما با عنوان سبک زندگی اسلامی-ایرانی شناخته می‌شود که ارتباط وثیقی با سبک زندگی در عرصه اقتصادی دارد. سبک زندگی اقتصادی، به شیوه خاص تعاملات و رفتارهای اقتصادی یک فرد، گروه یا جامعه گفته می‌شود که با شیوه کسب درآمد، مصرف و توزیع درآمد در ارتباط است. سبک زندگی به ویژه در عرصه اقتصادی اگر به صورت صحیح شکل گیرد، می‌تواند به عاملی تقویت‌کننده تبدیل شود و قدرت مقاومت را دوچندان کند و اگر به صورت ناصحیح در جریان باشد و با تجمل، اسراف، تبذیر، مصرف‌زدگی و... همراه باشد، خود به مانعی در مسیر پیشرفت تبدیل می‌شود. از این جهت باید گفت میان دو مقوله سبک زندگی اسلامی-ایرانی و اقتصاد مقاومتی و ساختن زندگی مطلوب اجتماعی ارتباطی تنگاتنگ وجود دارد.

امروزه اقتصاد مقاومتی یکی از مهم‌ترین مباحث روز کشور است که هر نهاد و سازمانی باید در جهت یاری رساندن به تحقق سریع‌تر آن تلاش کند، زیرا راهکاری مناسب برای مواجهه با بحران‌ها در حوزه‌های گوناگون امنیتی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و مدیریت صحیح این بحران‌ها است. اقتصاد مقاومتی مکمل جهاد اقتصادی است و موجب امنیت و ثبات در اقتصاد می‌باشد و عدم تزلزل در برابر شوک‌های خارجی اقتصادی یا همان استقلال اقتصادی از شاخصه‌های بارز آن است. این واژه از اوایل دهه ۸۰ در ادبیات مقام معظم رهبری مطرح شد که تلاش بر آن بود تا جمهوری اسلامی ایران دیدگاه بلندمدتی را نسبت به تهدیدات و فشارها داشته باشد و اکنون اقتصاد ایران باید بر مبنا و اصول درستی گام نهاده تا از طریق آن بتواند بر تحریم‌های بین‌المللی فائق آمده و تهدید تحریم را به فرصت تبدیل کند.

اقتصاد مقاومتی نیاز به طراحی یک استراتژی درازمدت دارد که این استراتژی باید به شیوه‌ای طراحی شود که زمینه و شرایط لازم را برای چنین اقتصادی فراهم نماید. سبک زندگی و فرهنگ حاکم بر جامعه را می‌توان از جمله مواردی دانست که در تحقق اقتصاد مقاومتی مؤثر می‌باشد. در اقتصاد مقاومتی، روحیه و فرهنگ حاکم بر جامعه؛ براساس اخلاقیات، ارجحیت داشتن منافع ملی و جمعی بر فردی، مقاومت در مقابل دشمن، کار و همت مضاعف، ایثار و فداکاری، تولید حداکثری و مصرف به میزان نیاز و در یک کلام

حاکمیت دین و معنویات بر سبک زندگی است (سرخه‌دهی، ۱۳۹۲: ۲). به همین دلیل پژوهش حاضر در صدد پرداختن به ضرورت تغییر در سبک زندگی جهت تحقق اقتصاد مقاومتی و پیاده سازی مدیریت جهادی در جامعه اسلامی ایران و مؤلفه‌های ساختن سبک زندگی اسلامی-ایرانی است. در همین راستا سؤال اصلی پژوهش حاضر این است: سبک زندگی اسلامی ایرانی چه رابطه‌ای با اقتصاد مقاومتی دارد؟ فرضیه مقاله نیز چنین است: تعامل سبک زندگی اسلامی-ایرانی با الگوی اقتصاد مقاومتی زمینه ساز دستیابی انسان به زندگی مطلوب اجتماعی و سعادت اخروی است.

مبانی نظری سبک زندگی و انواع آن

اصطلاح سبک زندگی به شیوه تعاملات و رفتارهای اجتماعی انسان‌ها و جوامع نظر دارد. در تعریف اصطلاحی این عبارت باید گفت معنای واژه زندگی تا اندازه‌ای روشن است؛ اما مفهوم سبک (نوع یا روش) نیاز به توضیح دارد. در تعریف آن چنین آمده است: «شکل دادن یا طراحی چیزی (نظیر موی سر، اسباب و وسایل منزل) تا بدین شیوه، جالب و جذاب به نظر آید. به عبارتی؛ کیفیت برتر در ظاهر، طراحی یا رفتار» (Cambridge Dictionary, 2006: 27) یا «شیوه مشخص و تکنیک خاصی که توسط آن چیزی انجام، ایجاد یا اجرا می‌شود» (Webster Dictionary, 2004: 80). در مورد معنای ترکیب «سبک زندگی» نیز چنین آمده است: «الگوهای مشخص نسبی کنش و فرهنگ که مردم را از یکدیگر تمایز می‌دهند» (Cambridge Dictionary, 2006: 57). در جایی دیگر «سبک زندگی روش خاصی از زندگی یک فرد یا گروه» تعریف شده است (Oxford Dictionary, 2008: 43). با ترکیب زندگی اجتماعی و مدیریت سیاسی، فرهنگی و اقتصادی در یک جامعه، نوع خاصی از سبک زندگی برای اداره جامعه پدید می‌آید که رتق و فتق امور را انجام می‌دهد و به پیش می‌برد.

سبک زندگی، نظام‌واره خاص زندگی است که به یک فرد، خانواده یا جامعه با هویتی ویژه اختصاص دارد. این نظام‌واره تشکیل دهنده هندسه کلی رفتار بیرونی و جوارحی است که افراد، خانواده‌ها و جامعه‌ها را از هم تمایز می‌سازد. به عبارت دیگر، سبک زندگی را می‌توان مجموعه‌ای کم و بیش جامع و منسجم از عملکردهای روزانه یک فرد دانست که هم نیازهای جاری او را برآورده می‌سازد و هم روایت خاصی را که وی برای هویت شخصی خویش بر می‌گزیند، در برابر دیگران مجسم می‌سازد (شریفی، ۱۳۹۱: ۲۷). از این منظر، سبک زندگی شیوه‌ای است که فرد اهداف خود را به آن طریق دنبال می‌کند. یعنی

راه و روش‌هایی برای رسیدن به اهداف و نیازهای روانی، اجتماعی، فردی و گروهی. به عبارت دیگر سبک زندگی بعد عینی و کمیت‌پذیر شخصیت افراد است (ادلر، ۱۳۶۱: ۲۲). آنتونی گیدنز سبک زندگی را رفتاری در زندگی روزانه هر فرد می‌داند که او را از دیگری متمایز می‌کند (گیدنز، ۱۳۸۰: ۱۲۰). سبک زندگی شامل الگوی کامل عمل و واکنش فرد است؛ در واقع سبک زندگی، نوع خاص واکنش فرد در برابر موانع و مشکلات زندگی است که او را از دیگران متمایز می‌کند (الماسی، ۱۳۸۹: ۷۴). بوردیو سبک زندگی را به مثابه نوعی نظام‌بندی در نظر می‌گیرد. این نوع نظام‌مندی که ریشه در هابیتوس^۲ (عادت واره) دارد در تمام ویژگی‌ها و دارایی‌هایی دیده می‌شود که افراد و گروه‌ها در اطراف خود جمع می‌کنند؛ وسایلی از قبیل مبلمان، لباس، خانه، اتومبیل و فعالیت‌هایی مانند انواع ورزش‌ها و بازی‌ها و سرگرمی‌ها که افراد از طریق آن تشخیص و تمایز را نشان می‌دهند. از دید بوردیو سلیقه، یعنی گرایش و توانایی تصرف (مادی و نمادین) مقوله معینی از اژه‌ها یا اعمال طبقه‌بندی شده و طبقه‌بندی کننده، ضابطه زاینده سبک زندگی است. سبک زندگی مجموعه متحدی از ترجیحات تمایزبخش است که قصد ابرازگری واحدی را در منطق خاص هر خرده فضای نمادینی مانند مبلمان، پوشاک، زبان و حرکات و سکنت بدنی به نمایش می‌گذارد (بوردیو، ۱۳۹۰: ۲۴۳ و Bourdieu, 1984: 173-174).

بوردیو^۳ مصرف را رکنی حیاتی در عصر کنونی می‌داند و معتقد است عادت‌واره شکل گرفته در افراد، در شکل دادن الگوی مصرف آنان بسیار تأثرگذار است. او انواع سرمایه را معرفی و از بین آن‌ها «سرمایه فرهنگی و به عبارتی؛ مصرف فرهنگی را بسیار مهم و تعیین کننده می‌داند؛ زیرا تمایزات اجتماعی را مشروعیت می‌بخشد» (استوری، ۱۳۸۹: ۲۶۸). گروه‌های مسلط، معیارهای فرهنگی و سبک زندگی خود را ارزشمند نشان می‌دهند و با این کار، موقعیت هژمونیک خویش را قانونی جلوه داده، آن را حفظ می‌کنند. بوردیو سبک زندگی را محصول نظام‌مند عادت‌واره می‌داند که از خلال رابطه‌اش با آن درک می‌شود و به صورت نظامی از نشانه‌ها در می‌آید که بیشتر جنبه عینی داشته، به گونه‌ای نمادین به فرد هویت می‌بخشد و میان اقشار مختلف تمایز ایجاد می‌کند (Bourdieu, 1984: 168). به هر حال، در تعریفی کلی می‌توان سبک زندگی را، شیوه زندگی یا به نحو

Anthony Giddens

² Habitual

³ Bourdieu

دقیق‌تر، الگوها و شیوه‌های زندگی روزمره تعریف کرد که نه تنها شامل الگوهای فردی مطلوب از زندگی، بلکه شامل تمام عادات و روش‌هایی می‌شود که فرد یا اعضای گروه با آن‌ها خو گرفته یا عملاً با آن‌ها سروکار دارند (ازکیا و حسینی، ۱۳۸۹: ۲۴۶-۲۴۵).

اهمیت و توجه به سبک زندگی و مصرف تا آنجا تداوم یافت که امروزه «چگونه مصرف کننده بودن» از «چه جایگاهی داشتن» مهم‌تر است. به قول باکاک «سبک زندگی و مصرف دیگر فقط یک روند اجتماعی- فرهنگی نیستند، بلکه به فرایندی تبدیل شده‌اند که از خلال تأثیرات آن‌ها در جوامع مختلف، می‌توان به برآمدن دوران و عصر نوینی در جهان پی برد. مصرف‌گرایی به دین جوامع مدرن تبدیل شده است» (Bocock, 1992: 3). اما ریمر^۴ دهه ۱۹۸۰ میلادی را آغاز توجه دوباره به مفهوم سبک زندگی می‌داند. در نهایت اینکه، سبک زندگی به شیوه زندگی طبقات گوناگون اجتماعی اطلاق می‌شود. هر طبقه‌ای سبک زندگی ویژه و رویکردها و باورداشت‌های ویژه و مقبول خود را دارد. طبقه اجتماعی مادرزادی هر فرد در نحوه زندگی، تعداد سال‌های عمر، سلامتی روانی، تحصیلات، شغل، رفتار سیاسی، ثبات زناشویی، وابستگی‌های مذهبی، مشارکت اجتماعی و رویکردهایش، تأثیر تعیین کننده‌ای دارد (مؤمنی، ۱۳۹۴: ۱۷).

سبک زندگی اسلامی ایرانی

با توجه به تعریف سبک زندگی، مفاهیم و الگوهای منبعث از آن، سبک زندگی اسلامی ایرانی نیز یکی از الگوهای منحصر به فرد جهانی است که به طور خاص به مدل سیاسی نظام جمهوری اسلامی نزدیک است. این الگو مخصوصاً با شکل‌گیری انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۳۵۷ و طی دهه‌های بعدی وارد مباحث دانشگاهی و علمی شد. از این جهت، سبک زندگی اسلامی ایرانی، به مثابه یک الگوی خاص عمل می‌نماید که سایر الگوهای مدیریتی را هم به چالش می‌کشد. الگو به مجموعه نظام‌مندی از مفاهیم، اصول موضوعه و قوانین اطلاق می‌شود که در یک ساختار منطقی برای توضیح و تفسیر یک سیستم از موجودات تکوینی، پدیده‌ها، روش‌ها، فرآیندها، تئوری‌ها و نظریات ارائه می‌شود (متقی، ۱۳۹۱: ۳۸). هدف از الگوسازی، گذار از وضعیت موجود به وضعیت مطلوب است. الگو زمانی مطرح می‌شود که افراد به دنبال راهی برای دستیابی به وضعیت مطلوب باشند.

⁴Reimer

بر این اساس می‌توان گفت که در الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت نیز دست یافتن به ایده آل‌ها و آرمان‌هایی مورد توجه است و در واقع این الگو، نرم‌افزار و منطق اداره جامعه است (پیروزمند، ۱۳۸۶: ۱۳۴). این الگو نهایتاً رستگاری مورد نظر حاکمیت اسلامی-ایرانی را معرفی می‌کند در الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت، در وهله نخست به آرمان‌ها توجه می‌شود، آنگاه پس از تعریف آرمان‌ها، واقعیات، مورد توجه قرار می‌گیرد یعنی آرمان‌های اسلامی با عمل ایرانی معرفی و پیگیری می‌شود (متقی، ۱۳۹۱: ۲۷). بنابراین الگوی اسلامی اسلامی ایرانی پیشرفت برخلاف سایر الگوها و سبک‌های زندگی، الگوی میانه‌رو و معتدل است که همزمان ابعاد مادی و معنوی انسان را مورد توجه قرار می‌دهد.

سه رکن کلیدی این الگو، پیشرفت، اسلامی بودن و ایرانی بودن است. در این الگو برخلاف تمامی الگوهای توسعه، از پیشرفت به جای توسعه استفاده شده است. در توسعه، تقاضا آن است که انسان‌ها زندگی مرفه و خوبی داشته باشند اما در پیشرفت، هدف نیکو و خوب زیستن است (زمانی، ۱۳۹۰: ۱۶۰). به همین دلیل در الگوی اسلامی ایران، پیشرفت صفتی مناسب محسوب می‌شود. چه این که پیشرفت به معنای رشد تدریجی سطح و کیفیت زندگی در عرصه مادی و معنوی انسانی است. بر این اساس، مراد از پیشرفت، تحول متکامل است؛ به طوری که استعدادهای فردی و جمعی شکوفا شود. لذا می‌توان گفت پیشرفت عبارت است از حرکت اجتماعی از وضعیتی، با اراده و آگاهی مردم آن اجتماع به سوی حالت و وضعیتی بهتر که رسیدن به آن وضعیت از اهداف و آمال آن مردم است (زیبایی، ۱۳۹۰: ۲۴۹). همچنین الگوی پیشرفت ارائه شده، ظرفی دارد و آن اسلامی و ایرانی بودن آن است. این ظرف اسلامی و ایرانی از هم جدا نیست؛ اسلام به ایرانی هویت بخشیده و ایرانی نیز موجبات گسترش اسلام را فراهم نموده است (حصیرچی، ۱۳۹۰: ۷۲). بنابراین سبک زندگی اسلامی ایرانی یا همان الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت ناظر بر روابط متعامل دو فرهنگ پویای اسلامی و ایرانی و حرکت به سوی قله‌های پیشرفت محسوب می‌شود.

سبک زندگی اسلامی ایرانی و ارائه آن به سطوح مختلف جامعه، مورد توجه خاص رهبر معظم انقلاب اسلامی نیز قرار دارد. به طوری که ایشان بارها در سخنرانی‌ها و بیانات خویش بر اهمیت این موضوع تأکید کرده‌اند. به تعبیر ایشان: «سبک زندگی، یکی از مسائل مهم جامعه مسلمین است که از مسائل اقتصادی نیز مهم‌تر است» (بیانات مقام معظم رهبری در حرم مطهر رضوی، مورخ: ۱۳۹۳/۰۱/۰۱). بنابراین در نزد مقام معظم رهبری،

ساختن سبک زندگی اسلامی ایرانی به مثابه نقشه راهی کلی است که در پرتو آن می‌توان اهداف اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و ... را نیز محقق ساخت.

ضمن این که توجه به ابعاد معنوی و سبک زندگی اقتصادی ائمه معصوم (ع) می‌بایست همزمان و به صورت متعامل در نظر گرفته شود. بنابراین در سیاست‌گذاری‌های فرهنگی و پژوهشی و راهکارهای اجرایی مربوط به سبک زندگی اهل بیت (ع)، باید آن را یکپارچه عرضه کنیم؛ به گونه‌ای که ناظر به تمام ابعاد زندگی، اعم از اقتصاد، سیاست، فرهنگ، اجتماع، اخلاق، خانواده و ... باشد. سبک زندگی اهل بیت (ع) برگرفته از سیستم مفهومی اسلام است (کاویانی، ۱۳۹۲: ۶۰). آنچه با عنوان مدیریت جهادی، اقتصاد مقاومتی، تمدن نوین اسلامی و حرکت نوین اسلامی در اندیشه رهبری انقلاب بیان می‌شود، ناظر بر ابعاد مختلف سبک زندگی اسلامی ایرانی است. برنامه مدیریتی مورد نظر رهبری انقلاب اسلامی همانا مدیریت جهادی بود که خود ایشان ضمن اشاره‌ای کوتاه، ویژگی آن را این چنین ذکر می‌کنند: «مدیریت جهادی همان کار و تلاش با نیت الهی و مبتنی بر علم و درایت است» (بیانات مقام معظم رهبری در جمع مردم و مسئولان، مورخ: ۱۳۹۳/۰۱/۰۱).

به هر جهت، ایجاد سبک زندگی اسلامی ایران، نیازمند تمدن‌سازی، الگوسازی و عمل بر مبنای نظریات و دیدگاه‌هایی است که سبک زندگی اسلامی ایرانی را به عنوان الگویی برتر معرفی می‌کند. از این نظر، برای ساخت تمدن اسلامی ضروری است که هویت تمدنی همواره در مسیر تعالی و تکامل، بازتولید و تقویت شود و تن‌ها از این طریق است که می‌توان به دستیابی به تمدنی متفاوت از تمدن غرب و سایر تمدن‌ها امید داشت. این هویت زمانی به طور صحیح شکل می‌گیرد که ریشه در ارزش‌های اسلامی-ایرانی داشته باشد. ارزش‌ها نیز با استفاده از محصولات فرهنگی بومی به افراد منتقل می‌شوند (نوروزی فیروز، ۱۳۹۱: ۷۸). ضمن اینکه در مسیر دستیابی به این سبک، چالش‌های متعددی وجود دارد که غلبه بر آن‌ها می‌تواند افق روشنی برای جامعه ایرانی تلقی شود.

سبک زندگی اسلامی ایرانی و اقتصاد مقاومتی

از منظر سبک زندگی اسلامی-ایرانی، یکی از راهکارهای اصلاح سبک زندگی مردم، اصلاح اقتصاد جامعه است. بنابراین اقتصاد و سبک زندگی به عنوان فرهنگ جامعه بر یکدیگر تأثیر متقابل دارند. برخی اوقات اصلاح سبک زندگی (فرهنگ) در گرو اصلاح امور اقتصادی است. این راهکار مبتنی بر این بینش است که در اسلام، اصلاح امور مادی مقدمه اصلاح امور معنوی است. بنابراین یکی از عوامل اصلاح سبک زندگی مردم در گرو

اصلاح وضع معیشتی آنان است. اگر اصلاح سبک زندگی در زمانی مطرح شود که مردم مشکلات معیشتی دارند، اصلاح محقق نمی‌شود: یا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُفُّوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ (بقره، ۱۷۲).

اصلاح سبک زندگی و توجه به ابعاد مختلف آن باعث رشد و شکوفایی اقتصادی نیز می‌شود مبارزه با فساد، رشوه‌خواری، زندگی اقتصادی تولیدمحور، پرهیز از تبذیر و اسراف، توزیع عادلانه خدمات اجتماعی و ... از نشانه‌های تأثیر سبک زندگی اسلامی ایرانی بر اصلاح امور اقتصادی و مخصوصاً آن چیزی است که در نزد مقام معظم رهبری اقتصاد مقاومتی نامیده می‌شود.

«اقتصاد مقاومتی» که توسط مقام معظم رهبری بیان شد، به‌عنوان یکی از ابعاد مهم سبک زندگی اسلامی-ایرانی مطرح شده است. این نگرش نیز ناشی از توجه به واقعیت‌های دشوار زمانه کنونی در داخل و در عرصه بین‌الملل است. در مورد سبک زندگی در ایران و به ویژه در دوره پس از انقلاب اسلامی، می‌توان گفت که جامعه ایرانی نیز به لحاظ فرهنگی و اجتماعی بسیار متنوع و متکثر است و در دوره پس از پیروزی انقلاب، این تنوعات، پیچیدگی بیشتری به خود گرفته است. در واقع؛ با پایان یافتن جنگ تحمیلی کم‌کم شاهد تأثیرپذیری بیشتر مردم از جریان‌های جهانی و تحولات بین‌المللی بوده‌ایم و این امر به تدریج بر سبک زندگی مردم نفوذ کرده و باعث ظهور جامعه مصرفی و شیوه‌های زندگی جدید شده است. فرهنگی جدید در حال شکل‌گیری است که حق انتخاب فراوانی به افراد می‌دهد و آن‌ها را تنوع‌طلب بار می‌آورد (بایگانی، ایران‌دوست و احمدی، ۱۳۹۲: ۶۰). همین مسأله در کنار تحریم‌های یکجانبه قدرت‌های غربی بر علیه جمهوری اسلامی ایران باعث شد تا اقتصاد مقاومتی جایگاه ویژه‌ای در نزد مقام معظم رهبری پیدا کند.

از سوی دیگر و در عرصه خارجی نیز، ضرورت ایجاد برنامه مدون اقتصادی برای مقابله با تحریم‌ها و فشارهای دشمنان امری ضروری است. به عنوان مثال، با توجه به شرایط پیش‌روی کشور، در سال‌های اخیر، تحریم‌های اقتصادی به شدت افزایش یافته است. در همین راستا مقام معظم رهبری با نگاه دقیق و ظریف خود در پیام‌های نوروزی سال‌های اخیر به این مهم توجه وافری داشته‌اند. «اقتصاد مقاومتی» نیز واژه‌ای است که ایشان اولین بار در دیدار کارآفرینان در سال ۱۳۸۹ مطرح فرمودند (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با کارآفرینان، مورخ: ۱۳۸۹/۰۶/۱۶). از نظر رهبر انقلاب اسلامی، اقتصاد مقاومتی یکی از ابعاد زندگی اسلامی ایرانی است که ابعاد و شاخصه‌های گوناگونی دارد. مسأله مدیریت

مصرف یکی از ارکان اقتصاد مقاومتی است؛ آحاد مردم هم مصرف تولید داخلی را بر مصرف کالاهایی با مارک‌های معروف خارجی - که بعضی فقط برای نام و نشان و برای پز دادن، در زمینه‌های گوناگون دنبال مارک‌های خارجی می‌روند - ترجیح بدهند. خود مردم راه مصرف کالاهای خارجی را ببینند (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار کارگزاران نظام، مورخ: ۱۳۹۱/۰۵/۰۳).

بررسی دیدگاه‌های رهبر انقلاب اسلامی در زمینه سبک زندگی اسلامی ایرانی و ارتباط آن با اقتصاد مقاومتی، ابعاد و شاخصه‌ها و همچنین درهم تنیدگی این دو مفهوم را به ما نشان می‌دهد. به عنوان مثال از نظر ایشان: «اقتصاد مقاومتی یعنی آن اقتصادی که در شرایط فشار، در شرایط تحریم، در شرایط دشمنی‌ها و خصومت‌های شدید می‌تواند تعیین کننده رشد و شکوفایی کشور باشد» (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با دانشجویان، مورخ: ۱۳۹۱/۰۵/۱۶). همچنین در جای دیگری می‌فرمایند: «مسئولین کشور در درجه اول و آحاد مردم بایستی به این اصل توجه کنند که باید الگوی مصرف را اصلاح کنند. این جور مصرف کردن در همه زمینه‌ها، مصرف کردن بی‌رویه و بدون منطق و بدون تدبیر عقلانی به ضرر کشور و به ضرر آحاد و اشخاص ماست. لازم است به عنوان یک سیاست، ما مسأله صرفه‌جویی را در خطوط اساسی برنامه‌ریزی‌هایمان در سطوح مختلف اعمال کنیم» (بیانات مقام معظم رهبری در جمع زائران حرم امام رضا، مورخ: ۱۳۸۸/۰۱/۰۱).

از دیدگاه مقام معظم رهبری، اقتصاد مقاومتی معنایش این است که ما یک اقتصادی داشته باشیم که هم روند روبه رشد اقتصادی در کشور محفوظ بماند، هم آسیب‌پذیری‌اش کاهش پیدا کند؛ یعنی وضع اقتصادی کشور و نظام اقتصادی طوری باشد که در برابر ترفندهای دشمنان که همیشگی و به شکل‌های گوناگون خواهد بود کم‌تر آسیب ببیند و اختلال پیدا کند (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار رئیس جمهوری و اعضای هیئت دولت، مورخ: ۱۳۹۱/۰۶/۰۲). ضمن اینکه سبک زندگی اسلامی ایرانی و اقتصاد مقاومتی به عنوان یکی از مؤلفه‌های آن، همواره برگرفته از آموزه‌های الهی و ترویج و تطبیق آنان با واقعیت‌های زمانه بوده است. بنابراین بُعد مهم زندگی اسلامی ایرانی، تطابق آرمان‌ها، اصول و ارزش‌ها با واقعیت‌های زمانه است. در همین راستا، درباره اقتصاد مقاومتی می‌توان با الهام از کلام الهی می‌توان گفت قرآن کریم، در مواردی با تشویق مردم به استقامت، در مقام ایجاد و حاکم کردن فرهنگ استقامت برآمده است (سوره جن، آیه ۱۶) و (احقاف، ۱۳)، (فصلت، ۳۰).

واگذاری امور اقتصادی به مردم و افزایش سهم و نقش آنان در مدیریت تولید، توزیع و مصرف امور اقتصادی یکی دیگر از ابعاد اقتصاد مقاومتی در مدل زندگی اسلامی-ایرانی بر مبنای اصل «عدالت همگانی» است. لزوم مردمی کردن اقتصاد، این اقتصادی که به عنوان اقتصاد مقاومتی مطرح می‌شود، مردم‌بنیاد است؛ یعنی بر محور دولت نیست و اقتصاد دولتی نیست، اقتصاد مردمی است؛ با اراده‌ی مردم، سرمایه‌ی مردم، حضور مردم تحقق پیدا می‌کند. اما «دولتی نیست» به این معنا نیست که دولت در قبال آن مسئولیتی ندارد؛ چرا، دولت مسئولیت برنامه‌ریزی، زمینه‌سازی، ظرفیت‌سازی، هدایت و کمک دارد. کار اقتصادی و فعالیت اقتصادی دست مردم است، مال مردم است؛ اما دولت — به‌عنوان یک مسئول عمومی — نظارت می‌کند، هدایت می‌کند، کمک می‌کند. آن جایی که کسانی بخواهند سوءاستفاده کنند و دست به فساد اقتصادی بزنند، جلوی آن‌ها را می‌گیرد؛ آنجایی که کسانی احتیاج به کمک دارند، به آن‌ها کمک می‌کند (بیانات مقام معظم رهبری در حرم مطهر رضوی، مورخ: ۱۳۹۳/۰۱/۰۱). بدین ترتیب، براساس محورهای مختلفی که برای اقتصاد مقاومتی در نظر گرفته شده است می‌توان آن را راه‌حلی برای کنار گذاشتن سبک زندگی اقتصادی غربی دانست. چرا که اگر تمام دانش انباشته و کتاب‌های مرسوم اقتصادی دنیا را مطالعه کنیم، نظریه یا تجربه‌ای مدون و مکتوب درباره اقتصاد مقاومتی نخواهیم یافت. بنابراین اقتصاد مقاومتی بر مبنای سبک زندگی اسلامی طراحی شده است. با توجه به مباحث مطرح شده و تأکید سبک زندگی اسلامی-ایرانی بر ساختن اقتصاد مقاومتی در نزد مقام معظم رهبری، ضرورت تغییر در سبک زندگی جهت تحقق اقتصاد مقاومتی و پیاده‌سازی مدیریت جهادی در جامعه اسلامی یک امر مهم و حیاتی است. در همین راستا پژوهش حاضر به بررسی موضوع مذکور در نزد تمام اساتید علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شیراز می‌پردازد.

۱- روش تحقیق

روش مورد استفاده در این تحقیق، کمی و از نوع پیمایشی است که با استفاده از ابزار پرسشنامه و توزیع آن در میان اعضای مورد مطالعه به بررسی ضرورت تغییر در سبک

^۴ از محورهای مختلفی که برای اقتصاد مقاومتی در نظر گرفته شده است می‌توان به موارد زیر اشاره نمود: مردمی کردن اقتصاد، کمک به بخش خصوصی و اهتمام به سیاست‌های اصل ۴۴، کاهش وابستگی به نفت و جایگزینی صنایع دانش‌بنیان، مبارزه با مفاسد اقتصادی، استفاده از همه ظرفیت‌های کشور، حمایت از تولید ملی و فعال نمودن واحدهای کوچک و متوسط، مدیریت مصرف و مصرف تولیدات داخلی، کارآفرینی، مدیریت صحیح منابع ارزی.

زندگی جهت تحقق اقتصاد مقاومتی و پیاده‌سازی مدیریت جهادی در جامعه اسلامی پرداخته شده است. برای هر یک از پرسش‌های مطرح شده در پژوهش، که بصورت تک تک برای هر سؤال پرسشنامه از آزمون تی تک نمونه‌ای جهت آزمون بررسی شده است. در پژوهش مورد مطالعه، جامعه مورد نظر، اساتید تمام وقت علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شیراز می‌باشند که تعداد حجم جامعه مورد مطالعه ۲۵۰ نفر می‌باشد که براساس فرمول کوکران تعداد ۱۵۲ نفر به عنوان حجم نمونه به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شده‌اند. همچنین در این تحقیق داده‌های بدست آمده با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS، در دو سطح تجزیه و تحلیل می‌شوند. در سطح اول با استفاده از روش‌های آمار توصیفی (فراوانی، میانگین و انحراف معیار) و در سطح دوم با استفاده از روش‌های آمار استنباطی (آزمون t تک نمونه‌ای)، داده‌های بدست آمده از سؤال‌های پرسشنامه تجزیه و تحلیل شده و به سؤال‌های پژوهش پاسخ داده می‌شود.

۲- یافته‌های پژوهش

۲-۱. تحلیل متغیرهای جامعه آماری

یافته‌های موضوع حاضر که از بین ۱۵۲ نفر از اعضای اساتید تمام وقت دانشگاه آزاد اسلامی واحد شیراز به دست آمده است، نشان می‌دهد که از میان ۱۵۲ نفر؛ شامل ۶۲ زن و ۹۰ مرد هستند که تحصیلات ۷۱ نفر دکتری، و ۸۱ نفر کارشناسی ارشد می‌باشد و در مجموع ۳۸ سوال مطرح شد. جداول زیر به ترتیب توزیع فراوانی پاسخ دهندگان را بر حسب جنسیت، سن و میزان تحصیلات را نشان می‌دهند.

جدول ۱: جدول توزیع فراوانی پاسخ دهندگان بر اساس جنسیت

جنسیت	فراوانی	درصد
زن	۶۲	۴۰,۸
مرد	۹۰	۵۹,۲
جمع کل	۱۵۲	۱۰۰

مطابق آمار جدول فوق، مردان با بیش از ۵۹ درصد بیشترین تعداد را به خود اختصاص می‌دهند. همچنین در ادامه به بررسی متغیر سن در میان جامعه آماری پرداخته شد که براساس آن، جمعیت سنی (۳۱ تا ۴۰) بیشترین درصد را به خود اختصاص داده است. جدول ۲ نمایانگر، توزیع فراوانی پاسخ دهندگان براساس وضعیت سن می‌باشد.

جدول ۲: جدول توزیع فراوانی پاسخ دهندگان بر اساس وضعیت سن

وضعیت سن	فراوانی	درصد
۲۰-۳۰	۱۳	۸,۶
۳۱-۴۰	۶۵	۴۲,۸
۴۱-۵۰	۴۰	۲۶,۳
۵۱-۶۰	۲۷	۱۷,۸
بیش از ۶۰	۲۷	۳,۳
جمع کل	۱۵۲	۱۰۰

در پایان نیز برحسب متغیر میزان تحصیلات، وضعیت پاسخ دهندگان مورد بررسی قرار گرفت که بیش از ۵۳ درصد پاسخ دهندگان دارای مدرک کارشناسی ارشد و بقیه نیز دارای مدرک دکتری بوده‌اند. جدول زیر نمایانگر وضعیت میزان تحصیلات پاسخ دهندگان می‌باشد.

جدول ۳: جدول توزیع فراوانی پاسخ دهندگان بر اساس تحصیلات

تحصیلات	فراوانی	درصد
دکتری	۷۱	۴۶,۷
کارشناسی ارشد	۸۱	۵۳,۳
جمع کل	۱۵۲	۱۰۰

۲-۲. تحلیل یافته‌های پژوهش

برای بررسی موضوع حاضر از گویه‌های متعددی در پرسشنامه استفاده شده است که به دلیل تمرکز بحث بر سبک زندگی اسلامی-ایرانی و ارتباط آن با اقتصاد مقاومتی، پرسش‌های اصلی مرتبط با بحث و نتایج حاصل از آنان بیان شده است. بدین منظور با استفاده از آزمون T تک نمونه‌ای به بررسی رابطه سبک زندگی اسلامی-ایرانی با اقتصاد مقاومتی و مدل مفهومی آن جهت زندگی مطلوب اجتماعی، پرداخته شده است.

نتایج پژوهش نشان داد که میان سبک زندگی اسلامی-ایرانی با داشتن شاخصه‌های تربیت زیستی، اخلاقی و عقلانی و ایجاد الگوی فرهنگ اقتصاد مقاومتی ارتباط معناداری وجود دارد. سبک زندگی اسلامی-ایرانی می‌تواند زمینه‌های لازم را برای رشد انسان در زندگی فردی و جمعی جهت دستیابی به حیات طیبه و سعادت اخروی فراهم سازد.

برای بررسی تأثیر سبک زندگی اسلامی-ایرانی بر اقتصاد مقاومتی از آزمون میانگین تک نمونه‌ای استفاده شده است که بر این اساس مقدار میانگین پاسخ‌ها نشانگر تأثیر یا عدم تأثیر سبک زندگی اسلامی-ایرانی بر اقتصاد مقاومتی است. لذا مقادیر میانگین بیشتر از مقدار حد وسط طیف طراحی شده نشانگر موثر بودن و مقدار میانگین کمتر از مقدار حد وسط نشانگر عدم تأثیر است. بنابراین آزمون آماری میانگین تک نمونه‌ای (که به آزمون t-استودنت معروف است) استفاده گردیده است.

آماره آزمون (معیار قضاوت) دارای توزیع احتمالی t است که بر اساس جداول آماری اگر مقدار آماره بیشتر از مقدار ۱/۶۴ باشد گزاره "تأثیر سبک زندگی اسلامی-ایرانی بر اقتصاد مقاومتی" در سطح اطمینان ۹۵ درصد تایید می‌گردد.

مقدار آماره آزمون برای تأثیر سبک زندگی اسلامی-ایرانی بر اقتصاد مقاومتی برابر با ۱۱/۶۶ بدست آمده که بنابه مطلب پیش گفته نشانگر تأثیر سبک زندگی اسلامی-ایرانی بر اقتصاد مقاومتی است.

نتایج حاصل از این موضوع به صورت جدول در زیر بیان شده است:

$$H_0 = \mu = 3$$

$$H_1 = \mu \neq 3$$

جدول ۴: جدول آمار توصیفی مؤلفه مورد مطالعه

تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای استاندارد میانگین
۱۵۲	۴/۰۴	۱/۱۰	۰/۰۸

با توجه به جدول میانگین سؤال فوق‌بیشتر از ۳ می‌باشد. در ادامه برای متغیر مورد مطالعه نیز انحراف معیار و خطای استاندارد میانگین آورده شده است.

جدول ۵: جدول آزمون t-test

Test Value = 3					
تأثیر سبک زندگی اسلامی-ایرانی بر اقتصاد مقاومتی	مقدار t	درجه آزادی	سطح معناداری (دو دامنه)	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵ درصد برای اختلاف میانگین ها
				حد بالا	حد پایین
	۱۱/۶۶۲	۱۵۱	۰/۰۰۰	۱/۰۴	۱/۲۲
				۰/۸۶	

در جدول فوق برای بررسی فراهم بودن سبک زندگی اسلامی-ایرانی با داشتن شاخصه‌های تربیت زیستی، اخلاقی و عقلانی در تعامل با الگوی فرهنگ اقتصاد مقاومتی

می‌تواند زمینه‌های لازم را برای رشد انسان در زندگی فردی و جمعی جهت دستیابی به حیات طیبه و سعادت اخروی، از آزمون تک نمونه‌ای استفاده شد. با توجه به این که سطح معنی‌داری محاسبه شده بادر جدول فوق با توجه به آزمون تی ($t=11/662$ و $df=151$) کمتر از $0/05$ می‌باشد ($sig<.05$) لذا فرض صفر پذیرفته نمی‌شود، و چون میانگین محاسبه شده برابر با $3/59$ می‌باشد و بیشتر از عدد ملاک 3 می‌باشد، بنابراین سبک زندگی اسلامی ایرانی با داشتن شاخصه‌های تربیت زیستی، اخلاقی و عقلانی در تعامل با الگوی فرهنگ اقتصاد مقاومتی می‌تواند زمینه‌های لازم را برای رشد انسان در زندگی فردی و جمعی جهت دستیابی به حیات طیبه و سعادت اخروی فراهم می‌سازد.

در ادامه نتایج پژوهش نشان می‌دهد که قرآن و سیره اهل بیت علیهم السلام، می‌توانند الگوی مناسبی برای تعیین سبک زندگی باشند. بدین معنا که سیره ائمه معصوم (ع) به عنوان پشتوانه نظری و عملی سبک زندگی اسلامی می‌تواند الگویی برای اداره جامعه تلقی شود و از این رو توجه به این موضوع حائز اهمیت فراوان است.

مقدار آماره آزمون برای تأثیر سیره عملی و نظری ائمه معصوم بر ساختن الگوی اسلامی-ایرانی برابر با $18/09$ بدست آمده که نشانگر تأثیر سیره عملی و نظری ائمه معصوم بر ساختن الگوی اسلامی-ایرانی است.

برای بررسی قرآن و سیره اهل بیت علیهم السلام، می‌توانند الگوی مناسبی برای تعیین سبک زندگی باشند، از آزمون t تک نمونه‌ای استفاده شد. حد پایین برای این عامل 3 در نظر گرفته شده است بنابراین باید مفروضات آماری زیر در سطح اطمینان 95 درصد مورد بررسی قرار گیرند:

$$H_0 = \mu = 3$$

$$H_1 = \mu \neq 3$$

جدول ۶: جدول آمار توصیفی مؤلفه مورد مطالعه

تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای استاندارد میانگین
۱۵۲	۴/۳۶	۰/۹۳	۰/۰۷

با توجه به جدول میانگین سؤال فوق‌بیشتر از 3 می‌باشد. در ادامه برای متغیر مورد مطالعه نیز انحراف معیار و خطای استاندارد میانگین آورده شده است.

جدول ۷: جدول آزمون t-test

Test Value = 3						
فاصله اطمینان ۹۵ درصد برای		اختلاف میانگین	سطح معناداری (دو دامنه)	درجه آزادی	مقدار t	تأثیر سیره ائمه معصوم بر ساختن الگوی اسلامی-ایرانی
حد پایین	حد بالا					
۱/۲۱	۱/۵۱	۱/۳۶	۰/۰۰۰	۱۵۱	۱۸/۰۸۸	

در جدول فوق برای بررسی قرآن و سیره اهل بیت علیهم السلام، می‌تواند الگوی مناسبی برای تعیین سبک زندگی باشند، از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شد. با توجه به این که سطح معنی‌داری محاسبه شده بادر جدول فوق با توجه به آزمون تی (۱۸/۰۸۸) $t=$ و $df=151$ کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد ($sig < .05$) لذا فرض صفر پذیرفته نمی‌شود، و چون میانگین محاسبه شده برابر با ۴/۳۶ می‌باشد و بیشتر از عدد ملاک ۳ می‌باشد، بنابراین قرآن و سیره اهل بیت علیهم السلام، می‌تواند الگوی مناسبی برای تعیین سبک زندگی باشند.

در راستای سؤال پیشین و بررسی‌های حاصل از آن، بیشتر پرسش دهندگان با این نظر نیز موافق بودند که اجرای سبک زندگی اهل بیت علیهم السلام به صورت همه جانبه در زندگی فردی و اجتماعی، نیاز به برنامه‌ریزی دراز مدت و اجرای تدریجی و مستمر دارد. بنابراین بهره‌گیری از سیره نظری و عملی ائمه معصوم (ع) هنگامی می‌تواند جنبه عملی و واقعی به خود بگیرد که با برنامه ریزی همه جانبه و مستمر از آنان استفاده شود.

مقدار آماره آزمون برای «اجرای سبک زندگی اهل بیت علیهم السلام به صورت همه جانبه در زندگی فردی و اجتماعی، نیاز به برنامه‌ریزی دراز مدت و اجرای تدریجی و مستمر دارد» برابر با ۱۷/۶۴ بدست آمده که نشانگر تایید گزاره بالا در سطح اطمینان ۹۵ درصد است.

برای بررسی اجرای سبک زندگی اهل بیت علیهم السلام به صورت همه‌جانبه در زندگی فردی و اجتماعی، نیاز به برنامه‌ریزی دراز مدت و اجرای تدریجی و مستمر دارد، از آزمون t تک نمونه‌ای استفاده شد. حد پایین برای این عامل ۳ در نظر گرفته شده است بنابراین باید مفروضات آماری زیر در سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد بررسی قرار گیرند:

$$H_0 = \mu = 3$$

$$H_1 = \mu \neq 3$$

جدول ۸: جدول آمار توصیفی مؤلفه مورد مطالعه

تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای استاندارد میانگین
۱۵۲	۴/۳۰	۰/۹۱	۰/۰۷

با توجه به جدول میانگین سؤال فوق بیشتر از ۳ می باشد. در ادامه برای متغیر مورد مطالعه نیز انحراف معیار و خطای استاندارد میانگین آورده شده است.

جدول ۹: جدول آزمون t-test

Test Value = 3						
فاصله اطمینان ۹۵ درصد برای اختلاف میانگین ها		اختلاف میانگین	سطح معناداری (دو دامنه)	درجه آزادی	مقدار t	سوال ۹
حد پایین	حد بالا					
۱/۱۶	۱/۴۵	۱/۳۰	۰/۰۰۰	۱۵۱	۱۷/۶۳۷	

در جدول فوق برای بررسی اجرای سبک زندگی اهل بیت علیهم السلام به صورت همه جانبه در زندگی فردی و اجتماعی، نیاز به برنامه ریزی دراز مدت و اجرای تدریجی و مستمر دارد، از آزمون تک نمونه‌ای استفاده شد. با توجه به این که سطح معنی داری محاسبه شده بادر جدول فوق با توجه به آزمون تی ($t = 17/637$ و $df = 151$) کمتر از $0/05$ می باشد ($sig < 0/05$) لذا فرض صفر پذیرفته نمی شود، و چون میانگین محاسبه شده برابر با $4/30$ می باشد و بیشتر از عدد ملاک ۳ می باشد، بنابراین اجرای سبک زندگی اهل بیت علیهم السلام به صورت همه جانبه در زندگی فردی و اجتماعی، نیاز به برنامه ریزی دراز مدت و اجرای تدریجی و مستمر دارد. بدین ترتیب می توان با برنامه ریزی بلندمدت و همه جانبه از سیره عملی و نظری اهل بیت علیهم السلام به نحو بهتری بهره برد.

همچنین نتایج پرسش ها و بررسی های حاصل از آنها نشان می دهد که ترویج سبک زندگی اسلامی-ایرانی می تواند زمینه ای برای گسترش فرهنگ اقتصاد مقاومتی فراهم آورد که مهم ترین نتیجه آن در شرایط تحریم ها، دشمنی ها و خصومت های دشمنان نمایان می شود. بنابراین از منظر پاسخ دهندگان، اقتصاد مقاومتی در شرایط فشار، تحریم، دشمنی ها و خصومت های شدید می تواند تعیین کننده دوران گذار کشور باشد و اقتصاد مقاومتی مهم ترین راهکار عملی برای مقابله با شرایط سخت داخلی و بین المللی است.

مقدار آماره آزمون برای «اجرای سبک زندگی اهل بیت علیهم السلام به صورت همه جانبه در زندگی فردی و اجتماعی، نیاز به برنامه ریزی دراز مدت و اجرای تدریجی و مستمر دارد» برابر با ۱۷/۶۴ بدست آمده که نشانگر تایید گزاره بالا در سطح اطمینان ۹۵ درصد است.

مقدار آماره آزمون برای «نقش اقتصاد مقاومتی در شرایط تحریم و خصومت دشمنان» برابر با ۶۹/۰۵ بدست آمده که نشانگر تایید گزاره بالا در سطح اطمینان ۹۵ درصد است. برای بررسی تعیین کننده اقتصاد مقاومتی در شرایط فشار، در شرایط تحریم، در شرایط دشمنی ها و خصومت های شدید می تواند تعیین کننده دوران گذار کشور باشد از آزمون t تک نمونه ای استفاده شد. حد پایین برای این عامل ۳ در نظر گرفته شده است بنابراین باید مفروضات آماری زیر در سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد بررسی قرار گیرند:

$$H_0 = \mu = 3$$

$$H_1 = \mu \neq 3$$

جدول ۱۰: جدول آمار توصیفی مؤلفه مورد مطالعه

تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای استاندارد میانگین
۱۵۲	۳/۸۸	۱/۲۰	۰/۰۹

با توجه به جدول میانگین سؤال فوق بیشتر از ۳ می باشد. در ادامه برای متغیر مورد مطالعه نیز انحراف معیار و خطای استاندارد میانگین آورده شده است.

جدول ۱۱: جدول آزمون t-test

Test Value = 3						
نقش اقتصاد مقاومتی در شرایط تحریم و خصومت دشمنان	مقدار t	درجه آزادی	سطح معناداری (دو دامنه)	اختلاف میانگین		فاصله اطمینان ۹۵ درصد برای اختلاف میانگین ها
				حد بالا	حد پایین	
	۶۹/۰۴۸	۱۵۱	۰/۰۰۰	۰/۸۸	۱/۰۷	۰/۶۸

در جدول فوق برای بررسی تعیین کننده اقتصاد مقاومتی یعنی آن اقتصادی که در شرایط فشار، در شرایط تحریم، در شرایط دشمنی ها و خصومت های شدید می تواند تعیین کننده دوران گذار کشور از آزمون تک نمونه ای استفاده شد. با توجه به این که سطح

معنی داری محاسبه شده بادر جدول فوق با توجه به آزمون تی ($t=69/048$ و $df=151$) کمتر از $0/05$ می باشد ($sig<.05$) لذا فرض صفر پذیرفته نمی شود، و چون میانگین محاسبه شده برابر با $3/88$ می باشد و بیشتر از عدد ملاک 3 می باشد، بنابراین اقتصاد مقاومتی یعنی آن اقتصادی که در شرایط فشار، در شرایط تحریم، در شرایط دشمنی ها و خصومت های شدید می تواند تعیین کننده دوران گذار کشور باشد.

نتایج داده های پژوهش حاضر حاکی از ارتباط معنادار میان سبک زندگی اسلامی ایرانی با ابتناء بر آموزه های اسلامیو تجارب بشری برای دستیابی برای جامعه مطلوب اسلامی- ایرانی است. بدین معنا از منظر پاسخ دهندگان بهره گیری همزمان از آموزه های اسلامی و تجارب تاریخی می تواند زمینه ساز سعادت اخروی و دنیوی جامعه ایرانی تلقی شود. بنابراین برای اداره امور جامعه اسلامی نیازمند تعامل با دنیا هستیم و به شرط حفظ استقلال و بهره گیری از فرصت ها و شناسایی تهدیدات می توانیم بر مشکلات کنونی غلبه کنیم. بنابراین سبک زندگی اسلامی- ایرانی و تلفیق آن با الگوی تجربی می تواند زمینه ساز تعالی بخش حیات اجتماعی تلقی شود.

مقدار آماره آزمون برای «بهره گیری از آموزه های اسلامی و تجارب بشری برای حل مسائل کنونی جامعه ایران» برابر با $12/06$ بدست آمده که نشانگر تایید گزاره بالا در سطح اطمینان 95 درصد است.

برای بررسی سبک زندگی اسلامی ایرانی با ابتناء بر آموزه های اسلامی و پیشینه مطلوب ایرانی و استفاده از تجارب بشری می تواند انسان را به حیات طیبه که هدف غایی از خلقت اوست، از آزمون t تک نمونه ای استفاده شد. حد پایین برای این عامل 3 در نظر گرفته شده است، بنابراین باید مفروضات آماری زیر در سطح اطمینان 95 درصد مورد بررسی قرار گیرند:

$$H_0 = \mu = 3$$

$$H_1 = \mu \neq 3$$

جدول ۱۲: جدول آمار توصیفی مؤلفه مورد مطالعه

تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای استاندارد میانگین
۱۵۲	۴/۰۴	۱/۰۶	۰/۰۸

با توجه به جدول میانگین سؤال فوق بیشتر از 3 می باشد. در ادامه برای متغیر مورد مطالعه نیز انحراف معیار و خطای استاندارد میانگین آورده شده است.

جدول ۱۳: جدول آزمون t-test

Test Value = 3						
فاصله اطمینان ۹۵ درصد		اختلاف میانگین	سطح معناداری (دو دامنه)	درجه آزادی	مقدار t	بهره گیری از آموزه‌های اسلامی و تجارب بشری برای حل مسائل کنونی جامعه ایران
حد پایین	حد بالا					
۰/۸۷	۱/۲۱	۱/۰۴	۰/۰۰۰	۱۵۱	۱۲/۰۶۰	

چنانچه مشاهده می شود در جدول فوق برای برر سی سبک زندگی اسلامی ایرانی با ابتناء بر آموزه‌های اسلامی و پیشینه مطلوب ایرانی و استفاده از تجارب بشری می تواند انسان را به حیات طیبه که هدف غایی از خلقت اوست، از آزمون تک نمونه‌ای استفاده شد. با توجه به این که سطح معنی داری محاسبه شده بادر جدول فوق با توجه به آزمون تی (df=۱۵۱ و t=۱۲/۰۶۰) کمتر از ۰/۰۵ می باشد (sig<.05) لذا فرض صفر پذیرفته نمی شود، و چون میانگین محاسبه شده برابر با ۴/۰۴ می باشد و بیشتر از عدد ملاک ۳ می باشد، بنابراین سبک زندگی اسلامی ایرانی با ابتناء بر آموزه‌های اسلام و پیشینه مطلوب ایرانی و استفاده از تجارب بشری می تواند انسان را به حیات طیبه که هدف غایی از خلقت اوست رهنمون می سازد.

مقدار آماره آزمون برای «تأثیر فرهنگ اقتصاد مقاومتی بر رفع مشکلات و غلبه بر تحریم‌ها» برابر با ۴/۳۰ بدست آمده که نشانگر تایید گزاره بالا در سطح اطمینان ۹۵ درصد است.

همچنین پاسخ دهندگان، ایجاد فرهنگ اقتصاد مقاومتی را مهم ترین راهکار برای مقابله عملی با تحریم‌های دشمن در شرایط کنونی می دانستند. به طوری که با ترویج سبک زندگی اسلامی-ایرانی و گسترش فرهنگ اقتصاد مقاومتی، می توان بر مشکلات ناشی از تحریم‌ها فائق آمد و مسیر دشوار کنونی را به سلامت طی کرد. از این منظر، ایجاد فرهنگ اقتصاد مقاومتی تأثیر مثبتی بر دفع و مقابله با تحریم‌های دشمنان دارد.

$$H_0 = \mu = 3$$

$$H_1 = \mu \neq 3$$

جدول ۱۴: جدول آمار توصیفی مؤلفه مورد مطالعه

تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای استاندارد میانگین
۱۵۲	۳/۴۸	۱/۳۷	۰/۱۱

با توجه به جدول میانگین سؤال فوق بیشتر از ۳ می‌باشد. در ادامه برای متغیر مورد مطالعه نیز انحراف معیار و خطای استاندارد میانگین آورده شده است.

جدول ۱۵: جدول آزمون t-test

Test Value = 3					
تأثیر فرهنگ اقتصاد مقاومتی بر رفع مشکلات و غلبه بر تحریم‌ها	مقدار t	درجه آزادی	سطح معناداری (دو دامنه)	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵ درصد برای اختلاف میانگین‌ها
	۴/۳۰۳	۱۵۱	۰/۰۰۰	۰/۴۸	حد بالا
					حد پایین
					۰/۲۵

در جدول فوق نیز نشان داده می‌شود، فرهنگ اقتصاد مقاومتی می‌تواند نوعی همگرایی و همدلی میان مردم ایجاد کند و از این رو در شرایط و دشواری ناشی از تحریم‌ها و دشمنی‌های منطقه‌ای و بین‌المللی، به حفظ نظام اسلامی و حل مشکلات جامعه کمک نماید. در همین راستا نیز برای بررسی ایجاد فرهنگ اقتصاد مقاومتی، تن‌ها راه حل مقابله عملی با تحریم‌های دشمنان علیه کشور، از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شد. با توجه به این که سطح معنی‌داری محاسبه شده بادر جدول فوق با توجه به آزمون تی $t=۴۲/۳۰۳$ و $df=۱۵۱$ کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد ($sig<.05$) لذا فرض صفر پذیرفته نمی‌شود، و چون میانگین محاسبه شده برابر با ۳/۴۸ می‌باشد و بیشتر از عدد ملاک ۳ می‌باشد، بنابراین ایجاد فرهنگ اقتصاد مقاومتی، تن‌ها راه حل مقابله عملی با تحریم‌های دشمنان علیه کشور می‌باشد.

از نظر پاسخ دهندگان، ترویج فرهنگ اقتصاد مقاومتی منبث از آموزه‌های اسلامی می‌تواند به رشد اقتصادی، گسترش فرهنگ صرفه‌جویی و در نهایت تولید بیشتر و رونق اقتصادی منجر شود. چنانچه بررسی پژوهش حاضر در این زمینه نشان می‌دهد صرفه‌جویی کردن یکی از مؤلفه‌ها و توصیه‌های اساسی سبک زندگی اسلامی-ایرانی در راستای کارآمدتر کردن اقتصاد کشور است.

مقدار آماره آزمون برای «صرفه‌جویی به معنای درست مصرف کردن، به جا مصرف کردن، ضایع نکردن مال، مصرف را کارآمد و ثمربخش کردن است» برابر با $35/96$ بدست آمده که نشانگر تایید گزاره بالا در سطح اطمینان ۹۵ درصد است. صرفه‌جویی به معنای درست مصرف کردن، به جا مصرف کردن، ضایع نکردن مال، مصرف را کارآمد و ثمربخش کردن است.

نتایج حاصل از پاسخ جامعه مورد مطالعه در این زمینه اینگونه نشان می‌دهد:

$$H_0 = \mu = 3$$

$$H_1 = \mu \neq 3$$

جدول ۱۶: جدول آمار توصیفی مؤلفه مورد مطالعه

تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای استاندارد میانگین
۱۵۲	۴/۶۷	۰/۵۷	۰/۰۴

با توجه به جدول، میانگین سؤال فوق‌بیشتر از ۳ می‌باشد. در ادامه برای متغیر مورد مطالعه نیز انحراف معیار و خطای استاندارد میانگین آورده شده است.

جدول ۱۷: جدول آزمون t-test

Test Value = 3						
سوال ۱۰	مقدار t	درجه آزادی	سطح معناداری (دو دامنه)	اختلاف میانگین		فاصله اطمینان ۹۵ درصد برای اختلاف میانگین ها
				حد بالا	حد پایین	
	۳۵/۹۶۴	۱۵۱	۰/۰۰۰	۱/۶۷	۱/۷۶	۱/۵۷

در جدول فوق برای بررسی یکی از موارد مهم سبک زندگی اسلامی‌ایرانی، صرفه‌جویی کردن است. صرفه‌جویی به معنای درست مصرف کردن، به جا مصرف کردن، ضایع نکردن مال، مصرف را کارآمد و ثمربخش کردن است، از آزمون تک نمونه‌ای استفاده شد. با توجه به این که سطح معنی‌داری محاسبه شده بادر جدول فوق با توجه به آزمون تی ($t = 35/964$ و $df = 151$) کمتر از $0/05$ می‌باشد ($sig < .05$) لذا فرض صفر پذیرفته نمی‌شود، و چون میانگین محاسبه شده برابر با $4/67$ می‌باشد و بیشتر از عدد ملاک ۳ می‌باشد، بنابراین یکی از موارد مهم سبک زندگی اسلامی‌ایرانی، صرفه‌جویی کردن است. صرفه‌جویی به معنای درست مصرف کردن، به جا مصرف کردن، ضایع نکردن مال، مصرف را کارآمد و ثمربخش کردن است.

در مجموع باید گفت فرضیه مقاله حاضر تأیید می‌شود که معتقد بود تعامل سبک زندگی اسلامی-ایرانی با الگوی اقتصاد مقاومتی می‌تواند زمینه‌ساز دستیابی انسان به زندگی مطلوب اجتماعی و سعادت اخروی باشد. همچنین سبک زندگی اسلامی-ایرانی می‌تواند زمینه‌ساز شکل‌گیری اقتصاد مقاومتی باشد که این شکل از اقتصاد به نوبه خود باعث پیشرفت مادی و معنوی در میان آحاد جامعه می‌شود. بنابراین ضرورت تغییر در سبک زندگی جهت تحقق اقتصاد مقاومتی و پیاده‌سازی مدیریت جهادی در جامعه اسلامی نیازمند بهره‌گیری از آموزه‌های اسلامی در کنار تجارب بشری و توجه همزمان ابعاد معنوی و مادی بشر است تا بتوان مدلی برای زندگی مطلوب اجتماعی فراهم آورد. اقتصاد مقاومتی یک نظام اقتصادی است که همگام و هماهنگ با سیاست‌های کلان سیاسی و امنیتی نظام اسلامی و برای مقاومت در برابر اقدامات تخریبی لازم است شکل بگیرد تا بتواند در برابر ضربات اقتصادی تحریم‌ها و توطئه‌های اقتصادی نظام استکبار مقاومت کند و روند رو به رشد همه‌جانبه خود را در ابعاد ملی، منطقه‌ای و جهانی حفظ کند.

نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهند که یکی از مهم‌ترین عرصه‌هایی که تغییرات فرهنگی، اجتماعی و تعارض‌ها و تقابل‌های ناشی از آن، در آن بروز و ظهور می‌یابد، همان عرصه‌ای است که به آن سبک زندگی می‌گوییم. اگرچه انقلاب اسلامی ایران بنا به ایدئولوژی الهی و مبنا قرار دادن فرهنگ دینی سرمایه اصلی برای رسیدن به کمال و شکوفایی سبک زندگی اسلامی-ایرانی و همچنین راه رسیدن به کمال را دارد؛ اما این سرمایه به طور خودکار فعلیت نمی‌یابد. در زمانه‌ای که کشور ما مورد هجوم ترویج انواع سبک‌های تبلیغی غربی است و آفت مصرف‌گرایی و تجمل‌پرستی از طریق ماهواره دامن گیر جامعه انقلابی ایرانی شده است، با فراهم آوردن زمینه لازم می‌توان بر انواع تهدیدات فائق آمد و از این منجلا ب غربی شدن جان سالم به در برد که راه‌هایی از این منجلا ب و شکوفایی سبک زندگی اسلامی ایرانی را می‌توان اقتصاد مقاومتی دانست.

با این وجود گسترش فرهنگ اسلامی در جامعه مهم‌ترین اقدام برای دستیابی به سبک زندگی اسلامی می‌باشد، و موفقیت بیشتری برای کشور به همراه دارد. جوامع مسلمان که در پرتو آموزه‌های اسلامی، توانایی تعریف و ترسیم سبک زندگی دینی و تبیین الگوهای متناسب با آن را دارند، باید به اقتضای فرهنگ دینی خود، به سبک زندگی اسلامی روی آورند. برای ایجاد تحول در سبک زندگی، نیازمند برنامه‌هایی اساسی و همه‌جانبه هستیم که

با تأثیر بر فرهنگ عمومی جامعه و بکارگیری و رونق ارزش‌های اسلامی و ایرانی در سطح خانواده و جامعه باشد. یکی از مهم‌ترین عرصه‌های سبک زندگی اسلامی ایرانی، تلاش برای دستیابی و پیاده‌سازی اقتصاد مقاومتی است. از این جهت، نخستین قدم در این عرصه ترویج گفتمان اقتصاد مقاومتی و نهادینه کردن این مهم می‌باشد که در حال حاضر فقط با مشارکت گروه‌های گوناگون مردمی قادر به پشت سر گذاشتن بحران‌های موجود در کشور خواهیم بود. در این جهت نخبگان باید وارد میدان شده و با درگیر کردن گروه‌های گوناگون مردمی به ایجاد ستادهای تبلیغاتی اقتصادی مقاومتی به وسیله رسانه‌های مردمی بپردازند. مردم چنانچه تولید بیشتر و استفاده از تولیدات داخلی را یک ضرورت ملی بدانند قطعاً در مقاوم‌سازی اقتصادی کشور تأثیر خواهد داشت.

منابع و مأخذ:

- ادلر، آلفرد، (۱۳۶۱)، **روانشناسی فردی**، ترجمه: حسن زمانی شرفشاهی، تهران: انتشارات پیشگامان.
- ازکیا، مصطفی، حسینی، سکیه (۱۳۸۹)، تغییرات نسلی سبک زندگی در جامعه روستایی، فصلنامه **رفاه اجتماعی**، سال دهم، شماره ۳۷.
- استوری، جان (۱۳۸۹)، **مطالعات فرهنگی؛ درباره فرهنگ عامه**، ترجمه: حسین پاینده، تهران: نشر آگه.
- الماسی، نفیسه (۱۳۸۹)، رابطه سبک زندگی و رضایت زناشویی در ورزشکاران و مقایسه با افراد عادی، نشریه **مدیریت ورزشی**، شماره ۵.
- پاینگانی، بهمن، ایراندوست، سیدفهم، احمدی، سینا (۱۳۹۲)، سبک زندگی از منظر جامعه‌شناسی: مقدمه‌ای بر شناخت و واکاوی مفهوم سبک زندگی، **فصلنامه مهندسی فرهنگی**، سال هشتم، شماره ۷۷.
- بوردویو، پیر (۱۳۹۰)، **تمایز**، ترجمه: محسن چاوشیان، تهران: نشر ثالث.
- بیانات مقام معظم رهبری در جمع مردم و مسئولان، مورخ: ۱۳۹۳/۰۱/۰۱، قابل دسترسی در پایگاه اطلاع‌رسانی مقام معظم رهبری به نشانی: www.leader.ir.
- بیانات مقام معظم رهبری در حرم مطهر رضوی، مورخ: ۱۳۹۳/۰۱/۰۱، قابل دسترسی در پایگاه اطلاع‌رسانی مقام معظم رهبری به نشانی: www.leader.ir.
- بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با کارآفرینان، مورخ: ۱۳۹۳/۰۶/۱۶، قابل دسترسی در پایگاه اطلاع‌رسانی مقام معظم رهبری به نشانی: www.leader.ir.
- بیانات مقام معظم رهبری در دیدار کارگزاران نظام، مورخ: ۱۳۹۱/۰۵/۰۳، قابل دسترسی در پایگاه اطلاع‌رسانی مقام معظم رهبری به نشانی: www.leader.ir.
- بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با دانش‌جویان، مورخ: ۱۳۹۱/۰۵/۱۶، قابل دسترسی در پایگاه اطلاع‌رسانی مقام معظم رهبری به نشانی: www.leader.ir.
- بیانات مقام معظم رهبری در جمع زائران حرم امام رضا، مورخ: ۱۳۸۸/۰۱/۰۱، قابل دسترسی در پایگاه اطلاع‌رسانی مقام معظم رهبری به نشانی: www.leader.ir.
- بیانات مقام معظم رهبری در دیدار رئیس جمهوری و اعضای هیئت دولت، مورخ: ۱۳۹۱/۰۶/۰۲، قابل دسترسی در پایگاه اطلاع‌رسانی مقام معظم رهبری به نشانی: www.leader.ir.
- بیانات مقام معظم رهبری در حرم مطهر رضوی، مورخ: ۱۳۹۳/۰۱/۰۱، قابل دسترسی در پایگاه اطلاع‌رسانی مقام معظم رهبری به نشانی: www.leader.ir.
- پیروزمند، علیرضا (۱۳۸۶)، نقش دین در مهندسی فرهنگی کشور، **مجموعه مقالات اولین همایش ملی مهندسی فرهنگی**، جلد اول، انتشارات شورای عالی انقلاب فرهنگی، چاپ اول، تهران، ۱۰۸-۹۰.
- حسیرچی، امیر و عباس نیاوند (۱۳۹۰)، تحلیل الگوی پیشرفت ایرانی - اسلامی از منظر مقام معظم رهبری (رویکرد برنامه ریزی
- راهبردی در دهه چهارم انقلاب)، فصلنامه **مطالعات بسیج**، سال چهاردهم، شماره ۵۰، ۸۲-۵۱.
- زمانی، محمدحاشم (۱۳۹۰)، مبانی نظری و معرفتی عدالت و پیشرفت، خردنامه **عدالت در الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت**، انتشارات همشهری، تهران، ۱۶۳-۱۵۳.
- زبیبی، حسن (۱۳۹۰)، مطالعه‌ای درباره نسبت ماهوی پیشرفت و عدالت؛ پیشرفت به مثابه عدالت، خردنامه **عدالت در الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت**، انتشارات همشهری، تهران، ۲۴۵-۲۴۳.
- سررشدی، فاطمه (۱۳۹۲)، راهکارها و چالش‌های تحقق سبک زندگی اسلامی؛ به مثابه بستر تحقق اقتصاد مقاومتی، همایش **ملی نقش سبک زندگی در اقتصاد مقاومتی**، دوره ۱.
- شریفی، احمدحسین و همکاران (۱۳۹۱)، **همیشه بهار (اخلاق و سبک زندگی اسلامی)**، قم: دفتر نشر معارف.
- قرآن کریم**.
- کاوایی، محمد (۱۳۹۲)، دورنمایی از نظریه سبک زندگی تجویزی اسلام، نشریه **مبلغان**، قم، جامعه مدرسین.
- گیدنز، آنتونی، (۱۳۸۰)، **پیامدهای مدرنیته**، ترجمه: محسن ثلاثی، تهران: نشر مرکز.
- متقی، ابراهیم (۱۳۹۱)، **تأثیر محیط بین‌الملل بر تحقق الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت**، تهران: انتشارات پژوهشگاه فرهنگ هنر و ارتباطات.
- مؤمنی، سیدمحمدجواد (۱۳۹۴)، **نگاهی تحلیلی بر تنوع قومی در جمهوری اسلامی ایران**، ماهنامه **گزارش**.
- نوروزی فیروز، رسول (۱۳۹۱)، **نقش انقلاب اسلامی و الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت در ایجاد تمدن اسلامی - ایرانی**، فصلنامه **علوم سیاسی**، سال پانزدهم، شماره شصت.
- Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A Social Critique of the Judgment of Taste*. Rutledge.
- Bocock, Robert (1992), "consumption and Lifestyles". In Robert Bocock & Kenneth Thompson (Eds). *Social and Cultural Forms of Modernity*. Open University Press.
- Cambridge Dictionary (2006).
- Webster Dictionary (2004).
- Oxford Dictionary (2008).